

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. An possit idem actus moralis habere duplicem speciem, quæ simul sit bona, vel simul mala?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

tum respondetur, actum credendi propter vanam gloriam non habere bonitatem moralem ex objecto, etsi eliciatur à virtute fidei; quia non est de ratione actus fidei habere bonitatem moralem ex proprio objecto, vel aliunde, sed tantum veritatem & infallibilitatem.

Ad confirmationem dicendum, quod si aliquis ex inani gloria vellet suscipere baptismum, consequeretur quidem ex vi sacramenti, & ex opere operato, aliquem ejus effectum, scilicet characterem, ad quem non alia requiritur dispositio, quam voluntas eum suscipiendi; non reciperet tamen gratiam sanctificantem: quia baptismus eam non confert adultis, nisi mediante aliqua dispositione, quæ ad minus sit attritio supernaturalis, ut magis communiter docent Theologi in tractatu de sacramentis. Si autem velis sequi eorum sententiam, qui dicunt volitionem suscipiendi baptismum sufficere ut gratiam conferat, dicere poteris, illam voluntatem non concurrere ad gratiam per modum dispositionis, sed per modum conditionis, sicut ad characterem; & sic non requiri quod sit bona moraliter. Qui autem vellet pati martyrium ob inanem gloriam, nec gratiam, nec aureolam martyrii consequeretur: quia tale martyrium non esset verum, sed apparens; cum verum martyrium debeat esse effusio sanguinis propter Christum, vel fidei defensionem. Unde Hieronymus super illud ad Galat. 1. *Non efficiamini inanis gloria cupidi*, ait: *Martyrium ipsum, si deo fiat ut admirationi & laudi habeatur à fratribus, frustra sanguis effusus est.* Imò aliqui existimant, profusionem vitæ & sanguinis in tali casu esse peccatum mortale: quia licet inanis gloria secundum se sit tantum veniale, tamen prodigere vitam ex inani gloria, vel alio pravo fine, est mortale: sicut absque aliquo bono fine morti se exponere.

Objicies quarto: In naturalibus potest eadem res esse bona ex uno capite, & simul mala ex alio; nam idem homo potest esse boni auditus, & mali visus; habere pulchras manus, & pedes deformes: Ergo & in moralibus eadem actio poterit simul esse bona ex objecto, & mala ex fine, vel e contra. Consequentia probatur: quia ut ait S. Thomas art. 1. hujus questionis: *De bono & malo in actionibus oportet loqui, sicut de bono & malo in rebus.*

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dico de bonitate & malitia in moralibus, quantum ad multa loquendum esse, sicut de bono & malo in naturalibus: nam sicut in rebus naturalibus, una est bonitas essentialis, alia accidentis; ita in moralibus, una bonitas defumitur ab objecto, alia à circumstantiis, quæ sunt veluti accidentia actuum humanorum. Item sicut bonitas totalis confurgit ex plenitudine essendi in esse naturali; ita & in esse morali. Sed discrimen est in eo, quod in naturalibus malum unius partis non inficit aut destruit bonitatem alterius; unde bonitas ex essentia potest simul esse cum malo accidenti, & bonitas unius partis, cum malo alterius: in moralibus verò, malitia quæ est ex fine, vel aliis circumstantiis, totum actum inficit, & omne bonum ejus destruit, ut supra ostendimus; sicque impossibile est, bonitatem ex objecto stare cum malitia ex fine, vel bonitatem ex fine cum malitia ex objecto: sicut docent Theologi in tractatu de virtutibus, quod virtutes morales, licet inter se sint essentialiter distinctæ, tamen ita sunt

Tom. III.

A connexa, ut nulla adsit, si una deficiat.

Objicies ultimò contra secundam conclusionem: Iste actus, *volo furari ut dem elemosynam*, est bonus ex fine, & malus ex objecto: Ergo habet simul duas species moralitatis. Consequentia patet, Antecedens probatur. Idcirco iste actus, *volo dare elemosynam propter inanem gloriam*, est malus ex fine, quia ordinatur ad malum finem, & ex tali ordinatione vitatur: Sed iste actus, *volo furari ut dem elemosynam*, non ordinatur ad finem malum à quo vitietur: Ergo non est malus, sed bonus ex fine.

Confirmatur: Isti duo actus, *volo jejunare ut dem elemosynam*, & *volo furari ut dem elemosynam*, habent eundem finem, scilicet elemosynam: Sed hic finis tribuit priori actui bonitatem suam: Ergo & posteriori.

Ad objectionem respondeo negando Antecedens, quantum ad primam partem. Ad cujus probationem dicendum, quod licet in isto actu, *volo furari ut dem elemosynam*, elemosyna non sit medium ad malum finem, sicut in priori actu, quo quis vult dare elemosynam propter vanam gloriam, subindeque non ex eo vitietur; bene tamen ex eo quod sit finis movens ad malum medium, & malitia medij redundet in finem, ejusque bonitatem destruat. Unde

Ad confirmationem dico quod licet isti actus, *volo jejunare ut dem elemosynam*, & *volo furari ut dem elemosynam*, materialiter habeant eundem finem, non tamen formaliter: nam in secundo actu malitia medij vitiat finem, & in ipsum refunditur, ita ut finis non sit elemosyna absolute, sed ut causa furti; ex quo efficitur mala malitiâ furti.

ARTICVLVS II.

An possit idem actus moralis habere duplicem speciem, quæ simul sit bona, vel simul mala?

OSTENDIMVS articulo precedenti, eundem actum non posse simul habere duas species moralitatis inter se oppositas, bonitatis scilicet & malitiæ: nunc breviter discutiendum est, an possit habere simul duas species bonitatis, vel duas species malitiæ: v. g. dum aliquis vult jejunare ad satisfaciendum pro peccatis, queritur an ejus actus sit simul in specie abstinentiæ & penitentiæ: vel dum quis vult furari ut fornicetur, vel occidere ut furetur, an talis actus sit simul in specie furti & fornicationis, vel in specie homicidij & furti?

Partem negativam tenet Vazquez hic disp. 37. st. cap. 3. ubi negat eundem numero actum humanum posse esse in duplici specie bonitatis moralis, quarum una sit ex objecto, alia verò ex fine; quamvis concedat posse esse in duplici specie malitiæ moralis; & in suam sententiam pertrahere conatur Ferrariensem, & aliquos ex Nominalibus, quos tamen Salmanticenses & alij Moderni ab hac opinione vendicant. Unde vix est qui prædictæ subscribat sententiæ, præter Vazquem, cui proinde adaptari potest illud Genes. 16. *Manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum.*

Dico igitur, unum & eundem actum posse simul habere duas species bonitatis, vel duas

6g

species malitiæ, unam ex fine, & aliam ex ob-
jecto.

38. Probatur primò ex D. Thoma hîc art. 4. ubi ait: *Actiones humana habent rationem bonitatis ex fine à quo dependent, præter bonitatem absolutam quæ in eis existit. Ubi per bonitatem absolutam, intelligit essentialem, desumptam ex objecto, ut disputatione præcedenti annotavimus. Et statim ponit quadruplicem bonitatem, quæ potest reperiri in actu, inter quas enumerat bonitatem ex objecto, & ex fine, tanquam distinctas. Idem habet art. 6. & 7. ubi ad 1. ait, quòd secundum substantiam suam non potest aliquid esse in duabus speciebus, quarum una sub altera non ordinatur, sed secundum ea quæ rei adveniunt. B potest aliquid sub diversis speciebus contineri; sicut hoc pomum secundum colorem continetur sub hac specie, scilicet albi; & secundum odorem, sub specie bene redolentis. Denique 3. contra gent. cap. 138. clarissimè docet nostram sententiam, his verbis: *Contingit unum actum duorum virtutum esse, dum actus unius virtutis ad finem alterius virtutis ordinatur; ut cum quis furatur ut fornicetur, actus quidem secundum speciem suam est avaritia, secundum intentionem verò, luxuria. Eodem modo in virtutibus contingit, quòd actus unius virtutis ad aliam virtutem ordinatur: sicut cum quis dat sua ut cum altero amicitiam habeat charitatis, actus quidem ex sua specie est liberalitatis, ex fine autem, charitatis.**

39. Probatur secundò ratione: Bonitas & malitia moralis actûs sumuntur ex conformitate vel difformitate ad rationem: Sed unus & idem actus potest esse conformis vel difformis rationi duobus modis inter se diversis; potest enim habere conformitatem vel difformitatem ad rationem ex parte objecti quòd immediatè respicit, & ex parte finis ad quem ordinatur, ut patet in exemplis adductis: nam cum quis tribuit elemosynam ad satisfaciendum pro peccatis, in isto actu datur objectum, nempe sublevatio alienæ miseriæ, quòd ex se est rationi consonum; deinde datur honestas pœnitentiæ, specie diversa ab honestate misericordiæ: item cum quis furatur ad fornicandum, in illo actu duplex reperitur deformitas; una ex objecto, scilicet ex re aliena quæ tollitur; altera ex fine ad quem ordinatur, nimirum fornicatione: Ergo idem actus duas species bonitatis, vel duas species malitiæ, simul habere potest.

40. Probatur tertio: Actus terminatus ab bonum objectum, & bonum finem, v. g. velle jejunare ad satisfaciendum pro peccatis, procedit à distinctis virtutibus, à temperantia scilicet, & pœnitentia: Ergo habet ab utraque suam specialem bonitatem. Consequentia patet: actus enim pertinet non potest ad aliquam virtutem, nisi attingat objectum sub ratione formali illius, in qua ratione specialis bonitas & honestas necessariò imbibitur. Antecedens verò probatur: Actus terminatus ad bonum objectum, & bonum finem, elicitur ab una virtute, ab ea scilicet ad quam pertinet objectum, & imperatur ab alia, ad quam pertinet finis; ut electio jejunandi ad satisfaciendum pro peccatis, elicitur à temperantia, & imperatur à pœnitentia: Ergo procedit à distinctis virtutibus, nempe ab una elicitivè, & ab alia imperativè. Unde D. Thomas 2. 2. qu. 124. art. 2. ad 2. ait: *Martyrium est actus charitatis ut imperantis, forti-*

tudinis autem ut elicientis. Et qu. 32. art. 1. ad 2. Nihil prohibet (inquit) actum qui est propriè unius virtutis elicitivè, attribui alteri virtuti sicut ordinanti & imperanti ad suum finem. Et hoc modo dare elemosynam, ponitur inter opera satisfactoria: in quantum miseratio in defectum patientis, ordinatur ad satisfaciendum pro culpa. Secundum autem quòd ordinatur ad placandum Deum, habet rationem sacrificij. & sic imperatur à laitia.

Confirmatur hæc ratio, & simul præcipuum Adversarij fundamentum convellitur. Si prædictus actus non procederet à diversis virtutibus, maximè quia ab illa sola eliceretur, ad quam pertinet finis, eâ nullo modo concurrente, ad quam pertinet objectum: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Major est præcipuum fundamentum Vazquezij: Minor verò probatur. Primò Licet potentia vel habitus possint imperare actum, qui est extra suum objectum adæquatum, non tamen possunt ipsum elicere; v. g. voluntas potest imperare visionem, sed non elicere, quia visio est extra objectum voluntatis, & necessariò dependet à visu: Sed jejunium v. g. vel martyrium est extra objectum adæquatum charitatis, vel pœnitentiæ, quæ solùm respiciunt dilectionem Dei, vel dolorem de peccatis: Ergo neutrum potest elici à charitate, vel à pœnitentia, sed ab ipsis duntaxat imperari.

Probatur secundò eadem Minor: Actus habens objectum bonum, & bonum finem, habet specialem difficultatem ex objecto, distinctam ab ea quam habet ex fine: Ergo præter influxum seu imperium virtutis, ad quam pertinet finis, requiritur specialis influxus illius ad quam pertinet objectum. Antecedens patet; jejunium enim, vel martyrium, specialem habet difficultatem ex objecto, distinctam ab ea quæ in actu charitatis, aut dolore de peccatis invenitur. Consequentia verò probatur: tum quia ubi est specialis difficultas ex parte actûs, opus est speciali virtute ex parte principij: tum etiam quia sicut quælibet virtus habet determinatam materiam, & determinatam rationem formalem in tali materia, ita versari debet circa determinatam difficultatem in eadem materia. Unde impossibile est virtutem ad quam pertinet finis, extendi ad difficultatem quam actus habet ex objecto, pertinentem absolute ad aliam virtutem distinctam. Et hæc est ratio fundamentalis connexionis virtutum moralium sub statu perfectò; quia nulla earum sine aliis est sibi sufficiens ad perfectum actum, ob alias difficultatis in aliis materiis, quæ ipsum impedire possunt: potest enim aliquis impediri v. g. ab exhibendo Deo cultum religionis, nedum ex intrinseca difficultate hujus operis, sed etiam ex affectu ad pecunias, vel voluptates à Deo avertentes, aut ex timore mortis: unde nisi habeat virtutem liberalitatis domantem affectum ad pecunias, virtutem temperantiæ superantem affectum ad voluptates, & virtutem fortitudinis vincentem passionem timoris, non poterit perfectum actum religionis exercere; quia per solam virtutem religionis non poterit superare difficultates, quæ reperiuntur in subjiciendo rationi affectum ad pecunias & voluptates, vel passionem timoris.

Tertio Minor principalis suadetur: Ex frequentatione actus imperati non solùm intenditur virtus imperans, sed etiam virtus ad quam

pertinet actus imperatus; v. g. si à charitate imperentur actus fortitudinis, exercendo tales actus imperatos fortitudinis, crescit non solum charitas, sed etiam fortitudo: Ergo tales actus fortitudinis, non solum à charitate ut imperante, sed etiam à fortitudine ut elicente procedunt. Consequentia est manifesta: quia actus solum intendunt habitum à quo procedunt.

44. Quartò eadem Minor potest probari ex variis absurdis & inconuenientibus, quæ sequuntur ex aduersa sententia. Si enim actus boni & honesti ab ea solum virtute procederet, ad quam pertinet finis, eà ad quam pertinet obiectum nullo modo concurrente, sequeretur primò superfluum esse virtutes morales, tam acquisite, quam infusæ: quia actus qui versantur circa propriam materiam ipsarum, sunt ordinabiles in finem charitatis, ac proinde omnes possent immediatè à sola charitate elici. Ex quo ulterius sequeretur, in Christo nullum fuisse actum ab aliqua virtute morali elicatum, sed actus solius charitatis: quod est plusquam falsum: tum quia apertè repugnat Scripturæ, in qua actus misericordiæ, humilitatis, patientiæ, obedientiæ, & aliarum virtutum passim illi attribuntur: tum etiam quia omnes aliæ virtutes à charitate fuissent in eo superflue, & consequenter non debuissent ipsi infundi; sicut propter hanc superfluitatem non fuerunt ipsi infusæ fides, spes, & penitentia, ut in tractatu de incarn. docetur. Sequela manifesta est: Quia omnes actus Christi imperabantur actualiter à charitate, & in finem ipsius actualiter referebantur: Ergo si actus boni & honesti ab ea solum virtute procedant, cuius est finis ad quem ordinantur, omnes actus Christi Domini fuere à sola charitate eliciti. Sequeretur etiam ex eodem principio, quod charitas non posset dici forma omnium virtutum: nam ex D. Thoma 2. 2. qu. 23. art. 8. charitas dicitur forma virtutum, quia imperat earum actus, ipsaque applicat ad eos eliciendos: subindeque, si actus virtutum moralium ab eis immediatè non elicerentur, sed à sola charitate, à qua in finem supernaturalem diriguntur, ipsa non posset dici forma aliarum virtutum, nec eas informaret & perficeret, sed potius destrueret ac expelleret.

45. Probatur quintò: Si omnes actus boni & honesti ab ea solum virtute procedant, ad quam pertinet finis, eà nullo modo concurrente ad quam pertinet obiectum, non erit melius, seu majoris meriti, ad finem charitatis seu penitentiae eligere opera excellentioris virtutis, quam opera virtutis inferioris: quia in illis non erit bonitas aliqua moralis illius virtutis assumptæ, desumpta ex ordine ad obiectum, sed omnis bonitas talium actuum erit desumpta ex fine virtutis imperantis ad quem ordinantur. Unde non erit majoris meriti eligere martyrium ob amorem Dei, quam velle dare elemosynam, vel ieiunare uno die: quod plusquam absurdum est.

46. Nec valet quod ait Vazquez, cæteris paribus, melius esse eligere opus excellentioris virtutis, non quia inde peculiaris bonitas specie diversa oriatur, sed quia medium illud, cum sit magis idoneum, facit intentionem meliorem. Non valet, inquam, nam quoddam medium excellentioris virtutis assumptum ab alia, v. g. à charitate, sit magis idoneum, hoc non potest sumi ab ipsa charitate imperante; cum ejus imperium sit æ-

Tom. III.

A quale respectu omnium mediorum, ut supponimus: Ergo debet sumi ex majori perfectione, quam ex propria specie & obiecto habet actus excellentioris virtutis: sicut quod lux magis participetur in crystallo quam in ligno, non oritur ex parte lucis, quæ æqualiter se offert, sed ex parte crystallo & ligni, quæ sunt magis vel minus disposita ad recipiendam lucem: Ergo si actus præstantioris virtutis est aptius medium ad finem charitatis, & ideo majus meritum efficit, debet habere specialem bonitatem ex obiecto, distinctam ab ea quæ ex imperio charitatis & directione in finem supernaturalem ei aduenit.

B Denique suaderi potest conclusio alia ratione fundamentali. Actus habens bonitatem ex obiecto, non amittit illam ex relatione ad ulteriorem finem bonum, sed non obtinet tali relatione eam retinet: Ergo duplici bonitate gaudet, unâ ex obiecto, & aliâ ex fine extrinseco ad quem refertur. Consequentia patet, Antecedens probatur. Forma superior, etiam si sit ordinis supernaturalis, non destruit, sed magis perficit inferiorem ipsi subordinatam: At bonitas virtutis imperantis, maximè si est charitas, est forma superior & quasi universalis ad omnes actus quos imperat: Ergo eorum bonitatem moralem non destruit, sed potius ipsam fovet ac perficit.

C Confirmatur: Bonitas non destruitur nisi per suum contrarium, scilicet per malitiam: At ex eo quod actus refertur & ordinatur in meliorem finem, & ad superiorem virtutem, non fit malus, sed potius melioratur & perficitur, ut patet in exemplis supra adductis: Ergo ex relatione ad ulteriorem finem actus non amittit bonitatem quam habet ex obiecto & fine proximo.

D Dices cum Vazque, eo ipso quod actus ordinatur ad ulteriorem finem, ejus bonitatem obiectivam destrui, quia hoc ipso talis bonitas non est volita ratione sui, sed ratione alterius, quod est contra rationem virtutis, cuius honestas propter seipsam debet diligi, ut colligitur ex Aristotele 2. Ethic. cap. 4. asserente, *Quod ut actus iustitiæ sit bonus, non sufficit quod sit circa rem iustam, sed requiritur primò quod fiat scienter, secundo ex electione, tertio propter ipsum.* Et lib. 6. cap. 12. inquit, *quod actus virtutis primò debet fieri non ignoranter, secundo non ab invito, tertio ob hoc, id est, propter ipsius virtutis honestatem.* Hoc est præcipuum ac fere unicum hujus Authoris fundamentum.

E Sed contra: Quia, ut dicebamus, bonum superius non consumit aut destruit bonum inferius, ex eo quod istud illi subordinetur, & ad illud referatur; bonum enim bono non est contrarium, sicut nec verum vero: imò potius ex tali subordinatione & relatione bonum inferius perficitur; quia inferiora perficiuntur ex subordinatione & conjunctione cum superiori- bus, ut corpus ex unione cum anima, luna ex conjunctione cum sole, & instrumentum ex subordinatione ad agens principale: Ergo absurdum est dicere, quod eo ipso quod aliquis actus, ex obiecto bonus & honestus, ordinetur in finem extrinsecum bonum, puta ieiunium ad satisfaciendum pro peccatis, propriam bonitatem obiectivam amittat, alias, ut supra dicebamus, charitas, quæ actus omnium virtutum in finem supernaturalem dirigit, eorum bonitatem obiectivam destrueret, subindeque non perficeret, sed extingueret omnes virtutes mora-

Gg ij

les, nec esset earum forma, sed ruina & destructio.

51. Confirmatur: Quando aliquis actus virtutis, v. g. temperantiae, imperatur à charitate, habet meritum non solum correspondens charitati imperanti, sed etiam temperantiae ipsam elicienti, sive illud primum ei collatum intuitu talis virtutis sit accidentale, sive essenziale, de quo in tractatu de merito: Ergo etiam duplici bonitate gaudet, quarum una correspondet objecto quod immediatè respicit, scilicet honestati temperantiae, altera provenit à fine ad quem à charitate refertur. Consequentia patet: siquidem meritum est propria passio bonitatis moralis: Ergo ubi reperitur duplex meritum, duplex B etiam bonitas moralis reperiri debet. Antecedens verò colligitur ex variis Scripturae locis, in quibus promittitur primum operibus misericordiae, & castitatis, quae in hac vita exercentur, non solum quia charitatis sunt, sed etiam quia procedunt ab illis virtutibus: dicitur enim Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum: esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Similiter virginitati & martyrio, ut sunt actus temperantiae & fortitudinis, correspondent aliqua praeimia accidentalitè, quae aureolae appellantur, ut in tractatu de beatitudine fusè ostendimus: Ergo &c.

52. Ad locum verò Aristotelis, cui maxime Vazquez confidit, respondetur quod cum Philosophus dicit opus virtutis debere fieri propter ipsum, solum intendit actum virtuosum debere esse non solum ex scientia, & electione, sed etiam propter ipsam virtutem, seu propter honestatem virtutis, tanquam propter finem saltem proximum & intermedium: si enim aliquis bonum opus eliceret ex passione, vel timore, aut propter lucrum, vel inanem gloriam, non esset actus virtutis, sed vitij. Non negat tamen Philosophus, quod opus illud possit ad ulteriorem finem ordinari, & ex imperio alterius virtutis praestantioris fieri. Ita D. Thomas 2. Ethic. lect. 4. & lib. 6. lect. 10. & in 1. dist. 1. qu. 2. art. 1. ad 3. ubi sic ait: *Propter se dicitur dupliciter: uno modo secundum quod opponitur ad propter aliud; & hoc modo virtutes & honestum non propter se diliguntur, cum etiam ad aliud referantur. Alio modo dicitur propter se, secundum quod opponitur ad per accidens; & sic dicitur propter se diligere, quod habet in natura sua aliquid movens ad diligendum: & hoc modo virtutes propter se diliguntur, quia habent in se aliquid unde querantur, etiamsi nihil aliud ab eis contingeret. Non tamen est inconveniens, ut aliquid propter se ametur, & tamen ad alterum ordinetur.*

53. Ex quo solum manet aliud fundamentum adversa sententiae, quod potest sic breviter proponi. Quando quis eligit opus pietatis propter poenitentiam, tale opus non appetitur propter se, sed tanquam medium ad poenitentiam: Atqui medium quò tale non habet rationem boni honesti, quae soli fini convenit, sed tantum boni utilis: Ergo talis electio non habet honestatem seu bonitatem moralem ab objecto, quod immediatè respicit, sed tantum à fine extrinseco ad quem ordinatur, subindeque non duplici, sed unica tantum bonitate gaudet.

Huic, inquam, argumento jam patet solutio: dicendum est enim, quod opus pietatis, assum-

ptum propter poenitentiam, v. g. elemosina facta ad satisfaciendum pro peccatis, simul appetitur & propter se proximè & immediatè, ratione propriae honestatis ac bonitatis moralis, & propter aliud, nempe propter poenitentiam, ad quam ab operante ordinatur; unde non habet rationem puri medij, nec puri finis, sed finis simul ac medij, seu finis intermedij; & est bonum honestum ratione sui, & bonum utile ratione ordinationis ad poenitentiam; & consequenter duplicem habet speciem bonitatis moralis, unam ex objecto in quod immediatè tendit, alteram ex fine extrinseco ad quem ordinatur. Quenam autem sit prima & essentialis, dicemus articulo sequenti.

ARTICULVS III.

A quo actus, ad finem extrinsecum ordinatus, habeat speciem essentialem bonitatis aut malitiae, an ab objecto, vel à fine?

S. I.

Quibusdam praemissis, referuntur sententiae, & vera eligitur.

NOTANDUM primò, ad actum moralem ex objecto & fine, v. g. ad largitionem elemosinae in satisfactionem pro peccatis, tres saltem actus concurrere, nimirum intentionem satisfaciendi pro peccatis, volitionem dandi elemosinam, & exteriorem elemosinae largitionem, quae elicitur à potentia exteriori ex imperio voluntatis. Ex quibus intentio satisfaciendi est actus purè imperans & elicitus; executio exterior habet rationem actus purè imperati; volitio verò dandi elemosinam est actus simul elicitus & imperatus; elicitur enim à voluntate ex imperio virtutis poenitentiae, intendens satisfacere Deo pro peccatis. De primo actu, scilicet intentione satisfaciendi, nulla est difficultas: illa enim essentialiter specificatur ab honestate satisfactionis, quae est finis intrinsecus, & immediatum ipsius objectum. Similiter non est dubium de actu exteriori, & purè imperato; cum enim actus exterior sit unus actus in esse moris cum interiori à quo imperatur, & quem immediatè terminat, idem profusum iudicium de illo ac de isto ferendum est. Tota ergo controversia, & difficultas, procedit de secundo actu, volitione scilicet dandi elemosinam, ut à poenitentia imperatur. Pro cuius majori declaratione:

Secundò notandum est, hunc actum posse considerari dupliciter; vel reduplicativè, ut imperatur à poenitentia, & procedit ex virtute & intentione ipsius, quasi medium electum ad satisfaciendum; vel specificativè, in quantum est actus misericordiae, respiciens honestatem sui objecti, quamvis aliunde imperetur & ordinetur ad alium finem ulteriorem. Primo modo habet rationem electionis: sub alia verò consideratione, & per comparisonem ad objectum sub ratione honesti & finis intermedij, est intentio. Unde Cajetanus supra qu. 8. art. 3. dicit talem actum esse unum unitate subiecti, quia est unica operatio entitativè; sed multiplicem numerositate formarum, quoniam sub